

Werkblad II - De rechtsstaat in de praktijk

Casus 1: ontsnapte tbs'er

Je bent rechter en je moet uitspraak doen in een zaak met een tbs'er (dat is een gevangene met dwangverpleging). De tbs'er is tijdens zijn verlof ontsnapt, heeft iemand beroofd en is vervolgens weer opgepakt. Jij moet als rechter uitspraak doen in de zaak. Het delict waarvoor hij bij jou terechtstaat is een beroving.

1. Wat doe je?

- A. Je geeft de straf die in het wetboek staat voor een beroving en geeft geen extra spreektijd aan het slachtoffer.
- B. Je geeft de straf die in het wetboek staat voor een beroving, maar je geeft extra spreektijd aan het slachtoffer.
- C. Je geeft een hogere straf dan in de wet staat voor een beroving. Je vindt dat gezien de omstandigheden gerechtvaardigd.

Een Tweede Kamerlid roept in de talkshow Jinek dat deze tbs'er extra gestraft had moeten worden, omdat hij beter had moeten weten. Wat doe je na deze oproep van het Kamerlid in Jinek?

2. Hoe reageer je op het Kamerlid?

- A. Ik pas mijn vonnis niet aan en ik ga mijn oordeel ook niet bij Jinek uitleggen. Ik wil als rechter niet meedoen met het publieke debat.
- B. Ik pas mijn vonnis niet aan, maar wil mijn vonnis wel bij Jinek toelichten.
- C. Ik ben het wel met het Kamerlid eens en zal nog eens naar mijn oordeel kijken. Misschien geef ik de tbs'er inderdaad wel een zwaardere straf. Dat noemen ze 'voortschrijdend inzicht'.

Casus 2: vliegveld

Je bent minister van Infrastructuur en Waterstaat en je wilt dat een klein vliegveld aan de grens met Duitsland gaat uitbreiden. Ondanks de protesten van een actiegroep heb je je plannen gemaakt. De plannen worden waarschijnlijk wel goedgekeurd door de Tweede Kamer. De actiegroep spant nu een rechtszaak tegen je aan.

1. Wat doe je?

- 1. Je vindt het netjes om de uitspraak van de rechter af te wachten voordat je het plan definitief indient bij de Tweede Kamer.
- 2. Je zegt op televisie dat die rechtszaak een grof schandaal is. Dit plan moet doorgaan!
- 3. Je belt met de rechter. Je legt hem uit waarom jij het vliegveld er moet komen.

Omdat de rechter vindt dat je niet genoeg onderzoek naar de effecten op het milieu hebt gedaan, kunnen de plannen voorlopig niet doorgaan.

2. Hoe reageer je op de uitspraak van de rechter?

- A. Als inderdaad in de wet staat dat ik onderzoek had moeten doen, dan doe ik dat alsnog.
- B. Ik ga in hoger beroep. In een interview vertel ik dat ik de rechter een domme uitspraak heeft gedaan.

- C. Ik zet mijn plannen door, want ik verwacht dat de Tweede Kamer ze wel zal goedkeuren, en die is door het volk gekozen.

Casus 3: hoger straffen

Je bent het als rechter niet eens met de plannen van de Nederlandse regering om minimumstraffen in te voeren. Rechter mogen verdachten dan geen lagere straf meer geven. Jij vindt de straffen al hoog genoeg en wilt de mogelijkheid hebben om uitzonderingen te maken in uitzonderlijke situaties.

1. Wat doe je?

- A. Ik vind dat ik hier als rechter niets over mag zeggen. Ik zal dus mijn mond houden in het openbaar.
- B. Ik vind het belangrijk dat ik mijn zorgen hierover kenbaar maak, juist als rechter. Ik stuur een brief naar de krant.
- C. De politiek moet hier echt wat aan doen. Ik zal mijn uiterste best doen om deze maatregel tegen te houden. Ik begin met een handtekeningactie.

De regering gaat door met haar plannen. De Tweede Kamer en Eerste Kamer stemmen in. De wet treedt in werking.

2. Hoe reageer je op de aangepaste wet?

- A. Wet is wet, helaas. Mijn vonnissen gaan dus omhoog.
- B. Ik pas mijn vonnissen aan, maar schrijf een artikel voor de krant met mijn bezwaren.
- C. Ik vind dat ik integer moet blijven en beslis zelf welke straf ik geef. Dat betekent dat ik soms een lagere straf geef dan in de wet staat.

Casus 4: gezinshereniging

Je bent staatssecretaris van Asiel en Migratie en je moet een oplossing bedenken voor de crisis in de asielopvang. Er is te weinig plek in de opvang. Nu is het zo dat een asielzoeker die het recht krijgt om in Nederland te blijven, ook zijn gezinsleden naar Nederland mag laten komen. Jouw oplossing is: die gezinsleden mogen voortaan pas naar Nederland komen als de asielzoeker een woning heeft gevonden. Maar er komt kritiek op jouw plan. Advocaten zeggen dat dit in strijd is met de wet en met internationale verdragen.

1. Wat doe je?

- A. Je laat je plan voor de zekerheid controleren door juristen voordat je het uit laat voeren.
- B. Je vindt dat je een uitzondering op de wet moet kunnen maken om een 'onmenselijke situatie' in de asielopvang te voorkomen. Je voert het plan daarom gewoon uit. Als het leidt tot rechtszaken, dan is dat maar zo.
- C. Je weet dat het in strijd is met de wet en internationale verdragen, maar je voert het plan toch uit. Het duurt namelijk vaak lang voor de rechter beslist dat het niet mag, en tot die tijd komen er dan toch minder migranten naar Nederland.

Een paar asielzoekers met een verblijfsvergunning stappen naar de rechter. De rechter geeft hen gelijk: hun gezinsleden hebben het recht om naar Nederland te komen. Je gaat als minister in hoger beroep bij de Raad van State. Ook de Raad van State beslist dat je plan in strijd is met het Nederlandse en Europese Recht.

2. Hoe reageer je op de uitspraak van de Raad van State?

ProDemos

- A. De Raad van State is de hoogste bestuursrechter. Je kunt hierna niet nog een keer in beroep. Je legt je bij de uitspraak neer en gaat doen wat de rechter vraagt: je stopt met je plan.
- B. Je doet voorlopig wat de rechter vraagt. Maar je gaat snel aan de slag om een wet te maken waardoor je gezinshereniging tijdelijk stop kunt zetten als er een asielcrisis is. De wet gaat dan misschien wel in tegen Europees recht en internationale verdragen, maar je hoopt toch op een meerderheid in de Tweede en Eerste Kamer voor de wet.
- C. Je bent boos op de Raad van State: ze snappen duidelijk niet hoe groot het probleem is. Je zorgt dat je ambtenaren heel erg gaan treuzelen met het afgeven van visa, zodat familieleden alsnog lang moeten wachten tot ze naar Nederland kunnen komen.